

Nr 141.

Av herr **Wavrinsky**, om närmare bestämmande av begreppet kommandomål m. m.

Upprepade gånger har framställning i riksdagen gjorts om annan behandling av de s. k. kommandomålen än den grundlagen nu föreskriver.

1896 hemställde undertecknad i motion nr 215, II k., att dessa mål skulle avgöras i statsrådet. Motionen avstyrktes av konstitutionsutskottet och avslogs av båda kamrarna. Jag ber emellertid att få hänvisa till min ingående motivering i frågan.

År 1904 väckte Hedin i andra kammaren motion, nr 272, bland annat därom, att följande förslag till ändring av § 15 regeringsformen måtte till vilande antagas: »Kommandomål, varmed förstås sådana enkla militäriska mål, som icke efter grundlagen höra till föredragning i statsrådet, icke leda till stiftandet av nya, icke till ändring, förklaring eller rubbning av gällande lagar och allmänna ekonomiska författningar, eller uti dispositionen av allmänna medel, avgöras av Konungen i närvaro av statsministern, försvarsdepartementens chefer, överbefälhavarna för lantförsvaret och för sjöförsvaret samt chefen för finansdepartementet, på föredragning av den bland försvarsdepartementens chefer, till vars departement ärendet hörer».

Konstitutionsutskottet hemställde om avslag på den grund att motionen så sent som den 5 maj blivit till utskottet överlämnad, men fann den tanke, som låg till grund för motionärens hemställan, vara förtjänt av beaktande.

»Det syntes icke kunna bestridas, att gränsen mellan de ärenden rörande landets försvar till lands och sjöss, vilka böra i statsrådet behandlas, och dem, som äro att hänföra till kommandomål, icke är i grundlagen med önskvärd tydlighet angiven, liksom ock att de former, som nu äro stadgade för kommandomåls handläggning, icke kunna från konstitutionell synpunkt anses fullt betryggande. Frågan är emellertid av den vikt och omfattning, att densamma icke kan utan en föregående noggrann utredning överskådas och bedömas.»

En sådan utredning ansåg sig utskottet icke kunna medhinna, då motioner sent inkommit, och hemställde därför om avslag, varför frågan föll.

År 1911 hemställde undertecknad i motion II: 29, »att riksdagen ville besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda:

dels vilka ärenden äro att hänföra till vad nu benämnes kommandomål och

dels vilka av dessa ärenden äro av den beskaffenhet, att de på ovan angivna grunder kunna och böra, såsom ägt rum med de ministeriella målen, på gränsen till vilka de ock stå, varda överförda till handläggning i statsrådet,

samt till riksdagen inkomma med de framställningar, som av utredningen föranledas.

Konstitutionsutskottet erkände motionen vara »synnerligen beaktansvärd»; men till utskottets kännedom hade kommit, att ärendet för närvarande vore föremål för utredning av den s. k. departementalkommittén och således torde kunna förväntas framdeles komma att föreläggas riksdagen.

Vid utlåtandet var fogad en reservation av herrar Berger, af Callerholm, Jansson, friherre Bonde, Almqvist, Nilsson, Ericsson, Magnusson, Berg och Edén.

Reservanterna erinrade om att i det kungl. brev, som anger departementalkommitténs uppdrag, kommandomålen icke omtalas, och yrkade,

»att riksdagen, med anledning av herr Wavrinskys motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t i sammanhang med frågan om statsdepartementens omreglering även taga i övervägande, huruvida icke omfattningen av begreppet kommandomål borde närmare bestämmas och vissa viktigare ärenden, vilka hittills behandlats såsom kommandomål, överföras till handläggning i statsråd.»

Denna reservation bifölls av andra kammaren. Första kammaren däremot avlog såväl motionen som reservationen och följde utskottets majoritet, varigenom frågan föll.

År 1916 biföll andra kammaren utan votering med anledning av motioner av herrar Palmstierna, Branting och Rickard Sandler, II: 53, av herr Lindhagen m. fl. (socialdemokratiska riksdagsgruppen), II: 234, samt av herr Lindhagen, II: 235 och 236, en reservation av herr Edén m. fl., vari bland annat hemställdes om en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan,

»att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag i syfte att begreppet kommandomål måtte närmare bestämmas och garantier givas för att viktigare ärenden inom försvarsväsendets område bliva behandlade i statsråd».

I Kungl. Maj:ts proposition nr 248 till innevarande års riksdag med förslag till ändrad lydelse av andra paragrafer i regeringsformen föreslås även ändring i § 15. Men något avseende vid opinionsyttringarna såväl inom konstitutionsutskottet (1904 och 1911) som i andra kammaren (1911 och 1916) med avseende å närmare bestämmande av begreppet kommandomål och uppdelning av dessa mål har Kungl. Maj:t ej fästат.

Jag föranledes härav hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag i syfte att begreppet kommandomål måtte närmare bestämmas och garantier givas för att viktigare ärenden inom försvarsväsendets område bliva behandlade i statsråd.

Edvard Wavrinsky.
